ب) گزینهٔ درست را با علامت ✓ مشخّص کنید. (۱/۵)

۴ ✪ به‌ترتیب در چه صورتی اگر هر یک از ارزش‌های متعلق به یک فرهنگ مطلوب جهانی تحقق نیابد، این نتایج حاصل می‌شود؟ «نداشتن معیار و میزانی برای سنجش عقاید و ارزش‌ها»، «از بین رفتن قدرت مقاومت یک فرهنگ» و «قطبی شدن جهان و پایمال شدن حقوق انسان‌ها» (کنکور سراسری ـ ۹۴)

الف) عدالت و قسط - معنویت - تعهد و مسئولیت
ب) حقیقت - تعهد و مسئولیت - عدالت و قسط
ج) معنویت - حریت و آزادی - حقیقت
د) عدالت و قسط - معنویت - حقیقت

۵ فرهنگ ..... آرمان‌ها و ارزش‌های خود را متوجه نژادی خاص می‌داند. فرهنگ ..... کانون ثروت و قدرت را مورد توجه قرار می‌دهد. فرهنگ ..... تسلط یک قوم، جامعه و گروهی خاص را بر دیگران به دنبال می‌آورد و دیگران را به ضعف و ناتوانی می‌کشاند. (گیلان ـ مدرسهٔ مصطفی خمینی (ره) ـ دی ۹۷)

الف) سرمایه‌داری - صهیونیسم - استکبار
ب) سلطه - سرمایه‌داری - صهیونیسم
ج) صهیونیسم - سرمایه‌داری - سلطه
د) صهیونیسم - استکبار - سرمایه‌داری

۶ «فرهنگ جهانی باید بتواند علاوه بر نیازهای دنیوی، به نیازهای ابدی انسان‌ها نیز پاسخ دهد.»، این عبارت لزوم وجود کدام‌یک از ویژگی‌های مطلوب فرهنگ جهانی را نشان می‌دهد؟

الف) معنویت
ب) عدالت و قسط
ج) حقیقت
د) تعهد و مسئولیت

ج) جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. (۱/۵)

۷ فرهنگ جهانی باید روح ..... را در انسان‌ها ایجاد کند تا زمینهٔ گسترش و تحقق عقاید و ارزش‌های جهان‌شمول را فراهم کند. (تهران ـ مدرسهٔ امت ـ دی ۹۶)

۸ ✪ در فرهنگ ..... به کانون ثروت و قدرت توجه می‌شود و کشورهای دیگر را در پیرامون آن به خدمت می‌گیرد.

۹ ✪ فرهنگی که تسلط یک قوم یا جامعه را بر دیگران به دنبال آورد و دیگران را به ضعف و نابودی کشد فرهنگ ..... است.

د) به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

۱۰ ✪ الف) چه نوع فرهنگی در صورت جهانی شدن، جهان را به مناطق دوگانه تبدیل می‌کند؟ (۰/۵) (تهران ـ مدرسهٔ امت ـ دی ۹۶)

ب) ویژگی‌های آن را توضیح دهید. (۱)

۱۱ ظرفیت جهانی شدن فرهنگ‌ها را در موارد زیر تحلیل نمایید. (۱)

الف) فرهنگ صهیونیسم

ب) فرهنگی که سعادت همهٔ انسان‌ها را دنبال می‌کند.

۱۲ فرهنگ جهانی مطلوب باید دارای دو سطح عقلانیت باشد. آن دو را بنویسید. (۱) (گیلان ـ مدرسهٔ مصطفی خمینی (ره) ـ دی ۹۷)

۱ نادرست (۰/۵) ۲ درست (۰/۵) ۳ درست (۰/۵) ۴ گزینهٔ «ب» (۰/۵) ۵ گزینهٔ «ج» (۰/۵) ۶ گزینهٔ «الف» (۰/۵) ۷ تعهد و مسئولیت (۰/۵) ۸ سرمایه‌داری (۰/۵) ۹ سلطه (استکبار) (۰/۵) ۱۰ الف) فرهنگی که ناظر به قوم و منطقهٔ خاصی است. (۰/۵) ب) جهان را به دو منطقهٔ مرکزی و پیرامونی تقسیم می‌کند. (۰/۵) که منطقهٔ مرکزی، منطقهٔ پیرامونی را به خدمت می‌گیرد. (۰/۵) ۱۱ الف) فرهنگ صهیونیسم چون ناظر به قوم و منطقهٔ خاصی است ظرفیت جهانی شدن ندارد و در صورت جهانی شدن، جهان را به دو قطب مرکزی و پیرامونی تقسیم می‌کند. (۰/۵) ب) این فرهنگ ظرفیت جهانی شدن دارد و می‌تواند موجب سعادت همهٔ انسان‌ها شده و از آرمان مشترک انسان‌ها سخن بگوید. (۰/۵) ۱۲ ۱- پاسخ به پرسش‌های بنیادین درباره انسان و جهان (۰/۵)، ۲- پاسخ به پرسش‌های متناسب با شرایط تاریخی مختلف (۰/۵)

درس ۳: نمونه‌های فرهنگ جهانی ۱

مفاهیم آموزشی

۱- مقدمه

جامعهٔ تغلّب فارابی

- فارابی یکی از انواع جامعهٔ جاهلی را جامعهٔ تغلّب می‌نامد.
- در جامعهٔ تغلّب، مردم یک جامعه برای چیرگی بر اقوام و ملل دیگر با هم همکاری می‌کنند و هدف آن‌ها خوار و مقهور کردن دیگران است.
- مردم جامعهٔ تغلّب، حالاتی مانند سنگدلی، آزمندی و ستمگری دارند و به سعادت سایر ملل نمی‌اندیشند.

@KonkurVIP.com

۲- تاریخ فرهنگ سلطه و استکبار در جهان

۱) جهان‌گشایی و امپراتوری
- از طریق کشورگشایی و با قدرت نظامی و حضور مستقیم سربازان پیروز همراه با کشتار و خسارت شکل می‌گیرند.
- گرچه به حضور مستقیم قوم مهاجم در مناطق جغرافیایی مختلف منجر می‌شود، اما همیشه بسط فرهنگی را به دنبال نمی‌آورد و گاهی در فرهنگ غنی هضم می‌شوند؛ مانند امپراتوری مغول که در چین، هند و ایران تحت تأثیر فرهنگ‌های اقوام مغلوب به صورت سه حکومت مستقل درآمد.

۲) ✪ امپریالیسم سه شکل عمده دارد
- الف) سیاسی: از طریق اشغال نظامی جوامع ضعیف شکل می‌گیرد.
- ب) اقتصادی: با تصرف بازار و مواد خام جوامع ضعیف شکل می‌گیرد.
- ج) فرهنگی: درپی فروریختن مقاومت فرهنگی جوامع ضعیف و پذیرش برتری فرهنگی جامعهٔ مسلط شکل می‌گیرد.

✪ واژهٔ امپریالیسم از امپراتوری گرفته شده و به هر نوع سلطه گفته می‌شود.

۳) ✪ استعمار: به اشغال یک سرزمین خارجی با توسل به قدرت نظامی و سیاسی گفته می‌شود. در استعمار، کشور فاتح را دولت استعماری و کشور به بند کشیده شده را مستعمره می‌نامند.

۴) ✪ انواع استعمار
- الف) قدیم (قرن ۱۹ـ ۱۵)
  - بر اشغال سایر سرزمین‌ها با توسل به قدرت سیاسی و نظامی دلالت می‌کند.
  - از قرن پانزدهم به بعد توسط اروپاییان آغاز شد و در قرن نوزدهم به اوج رسید.
  - در سدهٔ هفدهم و هجدهم میلادی بزرگ‌ترین برده‌داری تاریخ بشریت را بر پا کرد.
  - حضور مستقیم و آشکار استعمارگران را در پی دارد.
- ب) نو (قرن ۲۰)
  - کشور استعمارگر با اتکا به قدرت اقتصادی و سازمان‌های بین‌المللی کنترل بازار و سیاست سایر کشورها را در اختیار می‌گیرد.
  - کشورهای استعمارگر از مجریان بومی و داخلی برای اهداف خود استفاده می‌کنند.
  - دولت‌های استعمارگر از کودتای نظامی برای به قدرت رساندن نیروهای وابسته به خود بهره می‌برند.
  - استعمارگران پنهان و مجریان آن آشکار هستند.
- ج) فرانو (معاصر)
  - کشورهای استعمارگر با هجوم به هویت فرهنگی سایر کشورها و با استفاده از ابزار فرهنگی و علمی به‌ویژه رسانه‌ها، فرهنگ غرب را ترویج می‌کنند.
  - گسترش و سلطهٔ فرهنگ غرب بر همهٔ جهان و غربی کردن جهان را در پوشش جهانی شدن پیگیری می‌کند.
  - استعمارگران و مجریان هر دو پنهان هستند.

@konkurbook

سؤال متن ۱۹

آیا فارابی با این توضیحات، آرمان و ارزش اجتماعی برتر جامعهٔ تغلّب را به شما معرفی کرده است؟ بله، او خواسته است که حس برتری‌جویی و تسلط بر دیگران را توضیح دهد و آرمان جامعهٔ تغلّب را سلطه‌گری دانسته است.

آیا چنین فرهنگی در محدودهٔ مرزهای جغرافیایی و قومی خود باقی می‌ماند؟ خیر؛ زیرا مردم در چنین فرهنگی، شیفتهٔ غلبه بر اقوام و ملل دیگر هستند و هدف آنها مقهور کردن سایر ملل است.

اگر چنین فرهنگی در راه جهانی‌شدن قدم بگذارد، چه آثار و نتایجی در پی دارد؟ جهان را به قطب‌های مرکزی و پیرامونی تبدیل می‌کند. همچنین غرور و سنگدلی ملل مرکزی، بی‌ارزش دانستن ملل پیرامونی و عدم توجه به سعادت همهٔ ملل دیگر را به بار می‌آورد.

سؤال متن ۲۰

عملکرد فرهنگ سلطه در گذر تاریخ چگونه بوده است؟ فرهنگ سلطه همواره تلاش کرده خود را در شکل‌های مختلف، بازتولید کند و زنده نگه دارد. این فرهنگ در طول زمان به شکل‌های مختلف خود را عرضه کرده است.

نمونه‌های مختلف این فرهنگ کدام‌اند؟ کشورگشایی، شاهنشاهی و امپراتوری، امپریالیسم و استعمار

تحلیل کنید ۲۲

✪ **به نظر شما ...؟** فرهنگ سلطه علاقه دارد که جوامع مغلوب، روحیهٔ پذیرش حقارت و ذلّت داشته باشند و فرهنگ مقاومت و اعتراض را فراموش کنند؛ به همین جهت به دنبال از بین بردن هویت و فرهنگ بومی جامعهٔ مغلوب هستند تا روحیهٔ خودباوری و عزت نفس را از آنها بگیرند و هرچه بیشتر آنها را مطیع خود سازند.

گفت‌وگو کنید ۲۵

مفاهیمی چون تهاجم ...؟ استعمار فرانو ـ کشور ما دارای فرهنگ غنی ایرانی و اسلامی و مردم و جوانانی باعزت و باغیرت است که با روحیهٔ تلاشگری خود می‌توانند در حفظ فرهنگ خود و مقابله با استعمار بکوشند.

با هم تکمیل کنید ۲۵

انواع استعمار	ابزارها	نوع حضور
استعمار قدیم	نیروی نظامی و اسلحه	استعمارگران حضور مستقیم داشتند
استعمار نو	مجریان وابسته	**استعمارگران پنهان و مجریان آشکار**
استعمار فرانو	تغییر هویت فرهنگی	استعمارگران و مجریان هر دو پنهان‌اند

مفاهیم اساسی ۲۶

فرهنگ سلطه، جامعهٔ تغلّب، چیرگی، سلطه و استکبار، جهان‌گشایی و امپراتوری، امپریالیسم سیاسی، اقتصادی و فرهنگی، استعمار قدیم، استعمار نو، استعمار فرانو

خلاصه کنید ۲۶

- امپریالیسم به هر نوع سلطه‌ای گفته می‌شود و می‌تواند صورت‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی داشته باشد.
- برخی فرهنگ‌ها و جوامع، سلطه بر دیگر جوامع را ارزش اجتماعی برتر می‌دانند.
- در گذشته تاریخ، فرهنگ سلطه و استکبار، امپراتوری‌های بزرگ را به‌وجود آورده است.
- اروپا در پنج قرن اخیر، کانون شکل‌گیری فرهنگ جدیدی است که آن را فرهنگ غرب می‌نامند.
- اشکال مختلف سلطه در فرهنگ غرب، امپریالیسم و استعمار است.
- استعمار بر اشغال یک سرزمین خارجی، با توسل به قدرت نظامی و سیاسی دلالت می‌کند.
- استعمار نو پس از شکل‌گیری جنبش‌های استقلال‌طلبانهٔ کشورهای مستعمره طی قرن ۲۰ به‌وجود آمد.
- در استعمار فرانو بیش از آنکه از ابزارهای نظامی، سیاسی و اقتصادی استفاده شود، از ابزارها و ظرفیت‌های فرهنگی و علمی به‌ویژه رسانه‌ها استفاده می‌شود.

آنچه از این درس آموختیم ۲۶

تاریخ فرهنگ سلطه و استکبار جهانی را می‌توان به دو دستهٔ عمده تقسیم کرد:
- در گذشته که به شکل جهان‌گشایی و امپراتوری رخ می‌داد و سلطه از طریق جنگ و قدرت نظامی و اشغال و تصرف سرزمین‌ها اعمال می‌شد.
- در پنج قرن اخیر نیز به دو شکل امپریالیسم و استعمار خود را نشان داده است: امپریالیسم می‌تواند شکل‌های مختلف سیاسی، اقتصادی و فرهنگی داشته باشد و استعمار هم در طول این پنج قرن به سه شکل استعمار قدیم، استعمار نو و استعمار فرانو، بر کشورهای دیگر مسلط شده است.

ارزشیابی مستمر

الف) درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخّص کنید. (۰/۷۵ نمره)

۱ **امپریالیسم سیاسی از طریق اشغال نظامی جوامع ضعیف شکل می‌گیرد.** (تهران ـ مدرسهٔ امت ـ دی ۹۶) ☐ درست ☐ نادرست

۲ ✪ **استعمار اروپایی در قرن پانزدهم و شانزدهم میلادی بزرگ‌ترین برده‌داری تاریخ بشریت را برپا کرد.** (تهران ـ مدرسهٔ فرزانگان ـ دی ۹۶)
☐ درست ☐ نادرست

۳ ✪ **جهان‌گشایی ایرانیان باستان به جهانی شدن فرهنگ‌شان منجر شد.** (گیلان ـ مدرسهٔ مصطفی خمینی (ره) ـ دی ۹۷)
☐ درست ☐ نادرست

ب) گزینهٔ درست را با علامت ✓ مشخص کنید. (۰/۷۵)

۴ ✪ **«پیشرفت در زمینهٔ اقتصاد صنعتی»، «استفاده از مجریان بومی و داخلی کشورهای مستعمره»، «استفاده از نهادها و ساختارهای اقتصادی و سیاسی بین‌المللی» و «استفاده از کودتای نظامی» به‌ترتیب بیانگر چیست؟** (کنکور سراسری ـ ۹۳)
الف) نحوهٔ شکل‌گیری استعمار - ویژگی استعمار فرانو - روش استعمار فرانو - شباهت استعمار و استعمار نو
ب) نتیجهٔ استعمار نو - روش استعمار - سیاست استعمار فرانو - تفاوت استعمار و استعمار نو
ج) موفقیت استعمار نو - شیوهٔ استعمار نو - روش استعمار - شباهت استعمار و استعمار نو
د) موفقیت استعمار - سیاست استعمار نو - عملکرد استعمار نو - تفاوت استعمار نو و فرانو

۵ ✪ **بزرگ‌ترین برده‌داری تاریخ بشریت توسط ..... برپا شد و موفقیت استعمار در دوران اوج خود ناشی از پیشرفت در زمینه ..... بود.** (گیلان ـ مدرسهٔ مصطفی خمینی (ره) ـ دی ۹۷)
الف) استعمار اروپایی در دو سده ۱۷ و ۱۸ - دریانوردی، فناوری اطلاعات و اقتصاد صنعتی
ب) استعمار اروپایی در دو سده ۲۰ و ۲۱ - دریانوردی، فنون نظامی و اقتصاد صنعتی
ج) استعمار اروپایی در دو سده ۱۷ و ۱۸ - دریانوردی، فنون نظامی و اقتصاد صنعتی
د) استعمار اروپایی در دو سده ۲۰ و ۲۱ - دریانوردی، فناوری اطلاعات و اقتصاد صنعتی

۶ **«کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲»، «جهانی شدن» و «کشتار سرخپوستان آمریکا توسط سفیدپوستان» به ترتیب جزء کدام نوع از استعمار می‌باشد.** (تهران ـ مدرسهٔ فرزانگان ـ دی ۹۶)
الف) قدیم - نو - فرانو **ب) نو - فرانو - نو** **ج) قدیم - فرانو - قدیم** **د) نو - فرانو - قدیم**

ج) جاهای خالی را با کلمه‌های مناسب پر کنید. (۱/۵)

۷ در استعمار، کشور به بند کشیده شده را ..... می‌نامند.

۸ ✪ امپریالیسم ..... هنگامی رخ می‌دهد که کشور غالب بازارها و مواد خام کشور دیگر را تصرف کند.

۹ استعمار فرانو گسترش و سلطهٔ فرهنگ غرب برهمهٔ جهان و غربی کردن جهان را در پوشش نام ..... پیگیری می‌کند.

د) ✪ کلمات و عبارات مرتبط را به یکدیگر وصل کنید. (۱/۵)

۱۰ کشورگشایی با قدرت نظامی	• امپریالیسم اقتصادی
۱۱ پذیرش برتری فرهنگی جامعهٔ مسلط	• استعمار نو
۱۲ کنترل بازار سایر کشورها	• امپراتوری
	• امپریالیسم فرهنگی

هـ) به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

۱۳ غلبهٔ فرهنگی در حکومت‌های امپراتوری و شاهنشاهی چگونه بوده است؟ مثال بزنید. (۱)

۱۴ تفاوت «استعمار قدیم» و «استعمار نو» را بنویسید. (۱) (تهران ـ مدرسهٔ امت ـ دی ۹۶)

۱۵ از دیدگاه شما، حکومت امپراتوری و شاهنشاهی، بیشتر شبیه کدام‌یک از انواع استعمار است؟ چرا؟ (۱/۵)

۱ درست (۰/۲۵) ۲ نادرست (۰/۲۵) ۳ نادرست (۰/۲۵) ۴ گزینهٔ «د» (۰/۲۵) ۵ گزینهٔ «ج» (۰/۲۵) ۶ گزینهٔ «د» (۰/۲۵)
۷ مستعمره (۰/۵) ۸ اقتصادی (۰/۵) ۹ جهانی شدن (۰/۵) ۱۰ امپراتوری (۰/۵) ۱۱ امپریالیسم فرهنگی (۰/۵) ۱۲ استعمار نو (۰/۵)
۱۳ در این حکومت‌ها غلبهٔ نظامی همواره با غلبهٔ فرهنگی همراه نبوده (۰/۲۵) و گاهی اقوام شکست‌خورده با حفظ هویت فرهنگی غنی خود، گروه مهاجم را در فرهنگ خود هضم کرده‌اند (۰/۲۵)؛ مانند مغولان که با وجود تصرف هند، چین و ایران (۰/۲۵) تحت تأثیر فرهنگ اقوام مغلوب، هویتی چینی، ایرانی و هندی پیدا کردند. (۰/۲۵) ۱۴ در استعمار قدیم، استعمارگران حضور مستقیم و آشکار داشتند (۰/۵) در استعمار نو، استعمارگران پنهان و مجریان آشکارند. (۰/۵) ۱۵ شبیه استعمار قدیم (۰/۵)؛ زیرا در هر دو قدرت نظامی غالب است (۰/۵)، در هر دو سربازان کشور غالب، حضور مستقیم در کشور مغلوب دارند و هر دو با خسارت همراه‌اند. (۰/۵)

درس ۴: نمونه‌های فرهنگ جهانی ۲

مفاهیم آموزشی

۱- مقدمه

۱) ✪ اسلام دینی است که با دعوت فراگیر خود، تکوین یک فرهنگ جهانی را آغاز کرده است. اسلام دین یک عصر یا نسل خاص نیست.

۲) ✪ ویژگی‌های اصول اعتقادی اسلام: ثابت هستند ـ مربوط به هر عصر و هر نسل هستند ـ همهٔ انبیا برای تبلیغ و ترویج آنها مبعوث شده‌اند ـ مطابق با نظام آفرینش هستند ـ موافق با فطرت آدمیان‌اند ـ خصلتی جهانی دارند؛ یعنی مخصوص قوم یا گروهی خاص نیستند.

۳) عقاید و ارزش‌های جهانی اسلام

الف) توحید
- خداوند واحد و متعلق به همهٔ آدمیان است نه خدای قوم و قبیله‌ای خاص.
- همهٔ موجودات از او به‌وجود آمده و به سوی او بازمی‌گردند.
- خدا، عالم را حکیمانه آفریده و تدبیر می‌کند.

ب) انسان
- موجودی مختار، مسئول و متعهد است.
- دارای فطرت الهی و خلیفهٔ خدا بر زمین است.
- سعادتش در نزدیکی به خدا و رسیدن به مقام خلافت الهی است.
- شقاوتش در فراموشی حقیقت الهی خود و دیگر موجودات و محدود شدن به این جهان است.
- مسئول آباد کردن این جهان است.
- موظف به پرهیز از فساد در خشکی‌ها و دریاها است.

ج) عقل: زیباترین و محبوب‌ترین مخلوق خداوند است.

د) علل بعثت پیامبران
- برانگیختن عقل آدمیان
- اجرای عدالت، قسط و ممانعت از چرخش ثروت در دست اغنیا
- آزادسازی مستضعفان از حاکمیت مستکبران
- رهایی آدمیان از زنجیرهای اسارت و بندگیِ انسان‌ها و بت‌ها

@KonkurVIP